

KWESTIONARIUSZ ANALIZY FUNKCJONALNEJ ZACHOWANIA

A (bodziec poprzedzający) MASZ WPŁYW 😊	B (zachowanie trudne)	C (konsekwencje) MASZ WPŁYW 😊
<ul style="list-style-type: none"> • Na co musisz zwrócić uwagę? • Co się dzieje PRZED pojawieniem się zachowania trudnego? • Na co masz wpływ? 	<p>Pamiętaj! Jedyne zachowanie, na które MASZ WPŁYW to TWOJE własne!!!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Na co musisz zwrócić uwagę? • Co się dzieje PO pojawieniu się zachowania trudnego? • Na co masz wpływ?
<p>Zanim przystąpisz do zmiany zachowania niepożądanego dobrze jest zastanowić się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak często pojawia się zachowanie niepożądane? • Kiedy najczęściej pojawia się zachowanie niepożądane? • Jak często (i czy w ogóle) pojawiają się zachowania pozytywne? • Kiedy zachowanie trudne pojawiło się po raz pierwszy? • Co się zadziało przed pojawieniem się zachowania trudnego? • Co zostało powiedziane lub zrobione? • Kto coś powiedział lub zrobił? • Jakie inne bodźce pojawiły się w otoczeniu? (np. duży hałas, ostre światło) • Czy dziecko potrafi poprosić w sposób akceptowalny społecznie o: rzecz, aktywność, chęć włączenia się do zabawy/aktywności innych dzieci, przerwę w aktywności? • Czy dziecko potrafi zasygnalizować w sposób akceptowalny społecznie zmęczenie, chorobę, prośbę o pomoc? • Czy dziecko potrafi czekać na swoją kolej? • Jak dobrze dziecko radzi sobie z frustracją potrzeb? (ile czasu jest w stanie poczekać na zaspokojenie swojej potrzeby?) • Co uczeń robi, gdy próbuje coś powiedzieć lub pokazać, a odbiorca nie rozumie o co chodzi? • Jak często uczeń wykonuje prośby i polecenia słowne osoby, która była świadkiem zachowania trudnego? (prawie zawsze; tylko wtedy, gdy ma dobry humor; nigdy) • Opisz jakie zdarzenia, rzeczy i aktywności uczeń lubi - w co zawsze chętnie się angażuje. 	<p>Nie masz wpływu na zachowanie dziecka, ale na sytuacje poprzedzające niepożądane zachowanie oraz na konsekwencje, które pojawią się po zaangażowaniu się dziecka w zachowanie trudne już tak!</p> <p>Przypomnij sobie ok. 10 różnych sytuacji i przygotuj bardzo dokładny opis zachowania, które stanowi problem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak wygląda zachowanie trudne? • Jak często się pojawia? • Jak długo trwa, gdy się pojawia? • Jaka jest siła reakcji? (Ile razy zachowanie trudne pojawiło się w ciągu ostatniej minuty, godziny, dnia, tygodnia, miesiąca?) • Jak długo zachowanie trwało? • Jakiego jest nasilenie? ✓ Niskie (lekką zakłóca funkcjonowanie ucznia i nie stanowi żadnego zagrożenia ani dla niego, ani dla innych osób, sprzętów) ✓ Średnie (zakłóca lub uniemożliwia funkcjonowanie ucznia w różnych sytuacjach, 	<p>Zastanów się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co nastąpiło po zachowaniu trudnym? • Jakiego zachowania innych osób nastąpiło po pojawieniu się zachowania trudnego? • Czy zaangażowanie ucznia w zachowanie trudne prowadzi do „wyłączy” (np. pozyskania uwagi, uniknięcia pracy itd.) • Co konkretnie uczeń zyskuje dzięki zaangażowaniu się w zachowanie niepożądane? • Jaką funkcję pełni zachowanie ucznia? (Funkcja zachowania: uwaga. Pamiętaj!!! Uwaga, choćby i negatywna nadal jest uwagą! Dlatego jeśli uczeń poszukuje uwagi – upominanie go zamiast osłabić zaangażowanie się w zachowanie niepożądane – może zwiększyć ilość tych zachowań! Podobną rolę pełnić może: śmiech dzieci, docenienie przez rówieśników, akceptacja społeczna, lepsza pozycja w grupie dzięki wejściu w rolę tzw. „klasowego błazna”, itd.) • Czego udaje się uniknąć dziecku w związku z zaangażowaniem się w zachowanie niepożądane? (Funkcja zachowania: ucieczka. Taką funkcję będą

<ul style="list-style-type: none"> • Napisz czego unikasz, by zwiększyć prawdopodobieństwo, że podczas pracy z tym uczniem wszystko pójdzie dobrze. • Zastanów się, które sytuacje mogą zwiększyć prawdopodobieństwo pojawienia się zachowania trudnego (np. zadanie uczniowi trudnego zadania, przerwanie jego ulubionej aktywności, skierowanie prośby, polecenia, reprimendy, przebywanie w pobliżu ucznia, ignorowanie ucznia, brak odpowiedzi na pytania ucznia, niezapowiedziana zmiana planu, obecność rzeczy, którą uczeń chciałby dostać/mieć) • Opisz okoliczności, które mogą mieć wpływ na pojawienie się zachowania trudnego - zastanów się czy uczeń przyjmuje np. jakieś leki, które mogą mieć działania niepożądane, czy cierpi na jakieś dolegliwości zdrowotne, np. napady padaczkowe, bóle głowy, dolegliwości żołądkowo-jelitowe, itp., czy ma problemy ze snem; czy zmianie uległy jego nawyki żywieniowe? Jak zachowuje się gdy jest głodny, spragniony, zmęczony, przebudzowany nadmierną stymulacją sensoryczną? • Opisz jak wygląda typowy plan dnia – jak uczeń zazwyczaj reaguje na poszczególne lekcje/ proponowane mu aktywności, zastanów się czy długość zajęć/czas ich rozpoczęcia ma wpływ na pojawienie się zachowań trudnych. • Przemyśl zdarzenia i sytuacje, które pozwalają przewidzieć wystąpienie zachowań niepożądanych (pora dnia, w której zachowanie niepożądane jest najbardziej prawdopodobne; miejsce, w którym najczęściej pojawiają się zachowania trudne; osoby, w których obecności występują zachowania trudne; aktywności podczas, których zwiększa się prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań trudnych) 	<p>ale nadal nie stanowi zagrożenia ani dla ucznia, ani dla innych osób, sprzętów, mebli, otoczenia)</p> <p>✓ Wysokie (poważnie zakłóca lub uniemożliwia funkcjonowanie ucznia i stanowi realne zagrożenie albo dla niego samego, albo dla osób i sprzętów z otoczenia ucznia)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak szybko po zdarzeniu poprzedzającym pojawiło się zachowanie trudne? • Od kiedy zachowanie trudne stanowi problem? <p>Sporządź listę zachowań niepożądanych dzieląc je na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachowania zakłócające lub uniemożliwiające naukę • Zachowania, które utrudniają lub uniemożliwiają przebywanie w miejscach publicznych • Zachowania, które utrudniają lub uniemożliwiają przebywanie w grupie rówieśniczej • Zachowania zakłócające właściwe funkcjonowanie w domu rodzinnym 	<p>pełniły zachowania zmierzające do uniknięcia wykonania zadania, pisania sprawdzianu, odpytywania, itd. Zaangażowanie się dziecka w zachowanie trudne, które sprawi, że zniknie konieczność np. ekspozycji społecznej u dziecka lękowego, czy możliwe będzie opuszczenie sali, w której dziecko z zaburzeniami SI doświadcza przebudzowania i posiedzenie „za karę” w gabinecie psychologa/ pedagoga/dyrektora również zwiększy częstotliwość angażowania się w podobne zachowanie w przyszłości, bo zaspokaja potrzeby dziecka!)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak dużo wysiłku fizycznego jest konieczne do uzyskania „wyłaty”? • Jak szybko po zachowaniu trudnym pojawiły się konsekwencje? • Czy angażowanie się w zachowanie trudne prowadzi do „wyłaty” za każdym razem? (Prawie zawsze? Raz na jakiś czas? Nigdy?) • Kto ocenia, że zachowanie trudne ucznia stanowi problem? • Jakie straty poniósł uczeń w związku z zaangażowaniem się w zachowania trudne? • Jakie straty poniosły inne osoby zaangażowane w sytuację? • Jakie bodźce (werbalne lub fizyczne) zostały skierowane przeciw uczniowi?,
---	--	---

Procedury radzenia sobie z zachowaniami trudnymi i zaburzonymi relacjami społecznymi uczniów z niepełnosprawnością intelektualną

1. Poznaj dobrze siebie (swoje możliwości, postawy, ograniczenia, plany, marzenia, frustracje...).
2. Poznaj swojego ucznia z niepełnosprawnością intelektualną (dowiedz się kim jest i co jest dla niego ważne, jakie ma dotychczasowe sukcesy i porażki)
3. Nawiąż dobrą relację z uczniem (stań się dla niego osobą znaczącą, bądź największym wzmocnieniem – „prezenterem” dla swojego ucznia).
4. Projektuj swoją pracę wykorzystując obszary swojego wpływu, m.in.: stosuj strategie proaktywne (zaaranżuj środowisko fizyczne tak, by sprzyjało nauce. Pamiętaj, że łatwiej ustawić ławkę ucznia z nadpobudliwością przodem do ściany i usunąć z niego niepotrzebne bibeloty, niż frustrować się, że zamiast pracować na lekcji Twój uczeń przegląda cienkopisy, albo podziwia migające za oknem światełka! Zapewnij dziecku dużą dawkę sukcesu, m.in.: poprzez stosowanie podpowiedzi podczas nauki; zwiększ przewidywalność środowiska edukacyjnego – ustal jasne reguły i oczekiwania wobec dziecka; zwiększ ogólny poziom wzmocnienia pozytywnego w środowisku ucznia, niezależnie od jego zachowania, m.in.: chwal nawet za małe sukcesy; przeplataj zadania trudne łatwymi; dawaj dziecku możliwość wyboru, ale na Twoich warunkach, np.: nie pytaj czy chce pisać w zeszycie, tylko: jakim długopisem chce napisać notatkę w zeszycie; przekazuj informacje i polecenia w sposób zrozumiały; włącz zainteresowania dziecka do zajęć edukacyjnych, by zwiększyć jego motywację do pracy). Przeanalizuj konsekwencje, których uczeń doświadcza w związku z zaangażowaniem się w zachowania trudne i przemyśl jaką funkcję pełnią te zachowania, a następnie naucz swojego ucznia nowego zachowania (akceptowalnego społecznie) pełniącego tę samą funkcję, co zachowanie niepożądane.
5. Miej swoje pasje, zainteresowania, hobby oraz dystans do siebie i swojej pracy! Nie bój się korzystać z pomocy i wsparcia innych specjalistów, np.: superwizji koleżeńskich, konsultacji z pracownikami z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych.

Opracowanie materiału: Edyta Sabicka, tel. 698-160-002, sabicka@wp.pl